

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

NORMAL HAYZ SIKLI

Esonaliyeva Dilafuz Shokirjon qizi ,
talaba Anorova Asalxon Abdusamad qizi

Beshariq Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Anotatsiya:

Normal hayz sikli normada 21 dan 30-35 kungacha bo'lgan muddatni tashkil qiladi, Hayz siklining regulyatsiyasi miya po'stlog'i, gipofiz, gipotalamus, tuxumdonlar tomonidan amalga oshiriladigan va qin, bachadon va sut bezlari manfaati bilan olib boriladigan murakkab neyroqumoral mexanizm ta'siri ostida yuzaga keladi, Hayz funktsiyasi buzilishi sabablari va davolash yoritilgan

Kalit so'z: Hayz sikli, Follikulyar faza , Ovulyatsiya fazasi , Progesteron (lyuteinli) faza , Proliferatsiya fazasi , Sekretsia fazasi ;

Hayz sikli davomiyligi joriy hayz kelishining (mensturatsiyaning) birinchi kundan keyingi hayz kelishining birinchi kunigacha hisoblanadi. Individual fiziologiyaga ko'ra, hayz sikli normada 21 dan 30-35 kungacha bo'lgan muddatni tashkil qiladi, odatda 28 kun. Menstrual funktsiyaning yo'qolishi menopauza davrida — 45-50 yosh oralig'ida sodir bo'ladi. Hayz siklining regulyatsiyasi miya po'stlog'i, gipofiz, gipotalamus, tuxumdonlar tomonidan amalga oshiriladigan va qin, bachadon va sut bezlari manfaati bilan olib boriladigan murakkab neyroqumoral mexanizm ta'siri ostida yuzaga keladi. Gipotalamus-gipofiz tizimi tomonidan ajratiladigan gonadotrop gormonlar — FSG, LG va LTG tuxumdonlarda o'zgarishlarini keltirib chiqaradi, bu tuxumdon sikli deb ataladi va quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi

:Follikulyar faza — follikulning yetilishi jarayoni;

Ovulyatsiya fazasi — yetilgan follikulning yorilishi va tuxum hujayraning chiqishi; Progesteron (lyuteinli) faza — sariq tananing rivojlanishi jarayoni.

Menstruatsiya davrining oxirida, tuxum hujayra urug'lantirilmagan bo'lsa, sariq tana regressiya qiladi. Tuxumdonlarning jinsiy gormonlari (estrogenlar, gestagenslar) bachadonda tonus, qon ta'minoti, qo'zg'aluvchanlik, shilliq qavatdagi dinamik jarayonlarning o'zgarishini, ya'ni ikki bosqichdan iborat bachadon siklini chaqiradi:

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Proliferatsiya fazasi — endometriy funksional qatlaminin tuzalishi, jarohatlangan yuzasi bitishi va uning keyingi rivojlanishi. Bu bosqich follikulning rivojlanish jarayoni bilan bir vaqtda sodir bo'ladi.

Sekretsia fazasi — bachadon shilliq qavati funksional qatlaminin yumshashi, qalinlashishi va rad etilishi (deskvamatsiya). Funksional qatlaminin rad etilishi hayz ko'rish orqali namoyon bo'ladi. Vaqti bo'yicha bu bosqich tuxumdondagi sariq tananing rivojlanishi va nobud bo'lishiga to'g'ri keladi. Shunday qilib, hayz sikli, odatda, ikki fazali hisoblanadi: tuxumdon siklinin follikulyar va lyuteinli fazalari va ularga mos keladigan, bachadon siklinin proliferatsiya va sekretsia fazalari. Normada yuqorida aytilgan siklik jarayonlar ayol fertil yoshining butun davomida ma'lum vaqt oralig'ida qayta va qayta takrorlanib turadi.

HAYZ SIKLINING BUZILISHI SABABLARI

Menstrual siklinin buzilishi kasallik emas, balki ichki a'zolar faoliyatida buzilishlar mavjudligi belgisidir.

Hayz funksiyasi buzilishi sabablari turlicha bo'lishi mumkin, xususan:

- Ginekologik kasalliklar (bachadon miomasi va saratoni, bachadon va ortiqlarining yallig'lanishi);
- Og'ir ekstragenital kasalliklar (qon kasalliklari, endokrin tizim, jigar, markaziy asab tizimi kasalliklari, yurak poroklari);
- Infektsiyalar;
- Gipovitaminoz;
- Yashash joyini keskin o'zgartirish;
- Bachadonning travmatik shikastlanishi (instrumental manipulyatsiyalarda — abort va hokazo);
- To'yib uxlamaslik;
- Stress va ruhiy travmalar.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Siklning buzilishi boshqa a'zo va tizimlar tomonidan chaqirilishi ham mumkin, masalan:

Qisqa muddat ichida ko'p vazn tashlash;

Qandli diabet;

Gipertoniya;

Qalqonsimon bez patologiyalari;

Semizlik;

Buyrak usti bezi faoliyatida buzilishlar;

Ba'zi turdagi dori vositalarini qabul qilish.

Hayz sikli buzilishini davolash Hayz sikli buzilishini davolash kasallikning sabablarini bartaraf etishga qaratilgan bo'lishi kerak:

Infektsion va yallig'lanish jarayonlari maxsus tabletkalar va fizioterapevtik muolajalar bilan davolanadi.

Boshlang'ich gormonal buzilishlarda gormonal terapiya belgilanadi.

O'smalar mavjud bo'lganda jarrohlik aralashuvi talab etilishi mumkin.

Zaiflashgan organizmni qo'llab-quvvatlash uchun jismoniy tarbiya bilan shug'ullanish, ratsional ovqatlanish, vitaminlar yordam beradi.

Kuchli zo'riqishlar va og'ir mehnatda uzoq muddatli va to'laqonli dam olish kerak. Kamroq yurish talab etiladi, ammo to'shakka mixlanib olish ham kerak emas. Biroz jismoniy faollik baribir kerak.

Iqlimning o'zgarishi tufayli yuzaga kelgan buzilishda hech qanday qo'shimcha choralar qo'llanilmaydi. Organizm yangi sharoitga moslashishi bilan muammo o'zidan-o'zi bartaraf bo'ladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, hayz sikli 45 yoshdan keyin buziladigan bo'lsa, bu klimaks davridning boshlanishidan darak berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. YA.N. Allayorov "Akusherlik" Toshkent, 2013.

2. M.F. Ziyaeva, G.Mavlonova "Ginekologiya" Toshkent, 2007.

